

Trendalert

Achterstallig onderhoud: Kans of bedreiging?

Wat zien we?

Gezamenlijk beheren het Rijk, de provincies, gemeenten en waterschappen 141.000 km aan wegen, 5.700 km vaarweg, 7.000 km spoor en tienduizenden civiele constructies. Omdat veel van deze infrastructuur uit de jaren '50 en '60 stamt, en een technische levensduur van 60–80 jaar heeft, is een groot deel nu gelijktijdig toe aan groot onderhoud of vervanging. Echter, achterstallig onderhoud vormt een groeiend probleem met verstreckende gevolgen voor de Nederlandse economie en samenleving.

Wat zit hierachter?

Ondanks dat Nederland voor de grootste onderhoudsopgave ooit staat, gaat er al meer dan tien jaar te weinig geld naar onderhoud. Volgens recente berekeningen zal het tekort oplopen tot 50 miljard euro in 2050.¹ Desondanks heeft het kabinet vooralsnog besloten geen extra geld vrij te maken. De gevolgen van het geldtekort zijn overal merkbaar, bruggen, sluizen, (vaar)wegen en spoorlijnen kampen steeds vaker met storingen, beperkingen en ongepland onderhoud. Dit leidt jaarlijks tot miljarden euro's aan schade, hogere onderhoudskosten en uitstel van nieuwe investeringsprojecten.

Naast het tekort aan budget spelen ook andere factoren een rol. Grote transitie in het fysieke domein, zoals de energie-, landbouw- en woningbouwopgave, leggen extra druk op de schaarse bouw- en grondstoffen, stikstofruimte, fysieke ruimte, menskracht in de markt en specialistische kennis, die door vergrijzing bovendien steeds schaarser wordt. Tegelijkertijd vragen klimaatverandering, militaire, hybride en terroristische dreigingen, intensiever gebruik van infrastructuur, leefbaarheid en circulariteit om aanpassingen aan systemen die daar oorspronkelijk niet voor ontworpen zijn. Deze stapeling van opgaven vergroot de druk op de bestaande infrastructuur.

Waarom is dit interessant?

Ook drinkwaterbedrijven en waterschappen ondervinden in toenemende mate de gevolgen van verouderende assets, zowel binnen als buiten de controlesfeer. Dit raakt de waterveiligheid, waterkwaliteit en leveringszekerheid en zet daarmee de betrouwbaarheid van het gehele watersysteem onder druk, inclusief wateraanvoer, -afvoer en de continuïteit van de drinkwatervoorziening. Het incident bij het spui- en gemaalcomplex in IJmuiden in 2023 illustreert dit. Een storing, gecombineerd met zware regenval, leidde tot zorgwekkend hoog water in het IJ bij Amsterdam, waar net op tijd een ramp werd voorkomen.²

Naast dat achterstallig onderhoud gezien kan worden als bedreiging voor de concurrentiepositie, het verdienvermogen en de brede welvaart in Nederland, biedt dit echter ook een kans om de infrastructuur toekomstbestendig, robuuster en slimmer in te richten. De vraag die hierbij centraal staat is in hoeverre vernieuwing kan fungeren als aanjager van de verschillende transitie en of dit kan worden ingericht op een manier die recht doet aan de belangen van toekomstige generaties?

Strategische vragen voor de watersector

- Kan de toepassing van *Nature Based Solutions* de afhankelijkheid van harde infrastructuur verminderen?
- Hoe kunnen de onderhoud-/vervangingsopgaven gekoppeld worden aan de energietransitie, circulariteit, digitalisering, intensiever gebruik, en toenemend watergebruik?
- Hoe kunnen toekomstige generaties meegenomen worden in de onderhoudsopgave?
- Hoe kunnen samenwerking en kennisdeling tussen organisaties (Rijk, waterschappen, drinkwaterbedrijven, markt) helpen om het verlies van specialistische technische kennis, b.v. op het

gebied van waterbouw, infrastructuurbeheer en ICT, op te vangen?

- In hoeverre leidt de stapeling van opgaven tot bestuurlijke complexiteit, en in hoeverre biedt deze juist kansen voor betere samenwerking en integrale besluitvorming?
- Wat zijn de gevolgen van slecht onderhouden infrastructuur buiten het beheer van drinkwaterbedrijven, en hoe kunnen zij hiermee omgaan?
- Hoe kunnen drinkwaterbedrijven de risico's van slecht onderhouden externe infrastructuur tijdig signaleren en beheersen?

Duiding

	Laag	Middel	Hoog
Impact			
Zekerheid			

Actie ondernemen:

Achterstallig onderhoud vormt een groeiend probleem en raakt de waterveiligheid, waterkwaliteit en leveringszekerheid en zet daarmee de betrouwbaarheid van het gehele watersysteem onder druk, inclusief wateraanvoer, -afvoer en de continuïteit van de drinkwatervoorziening

Referenties

- 1. Swank, J., en van der Windt, N. (2026). Met de juiste financiering levert onderhoud van infrastructuur flink wat op. *ESB*, te verschijnen.
- 2. Intergo., CoThink., Rijkswaterstaat., en Berenschot. (2024). *Rapportage incidentonderzoek: Hoogwater na verlies van waterkerende functie van spuicomplex IJmuiden in november 2023*. Intergo (etc.), 1-36.

Groningenhaven 7 / PO Box 1072 3430 BB Nieuwegein The Netherlands
Contact persoon: Hilmer Bosch hilmer.bosch@kwrwater.nl
+31 (0)30 60 69 511
www.kwrwater.nl
www.dwsi.nl
© KWR Water Research Institute